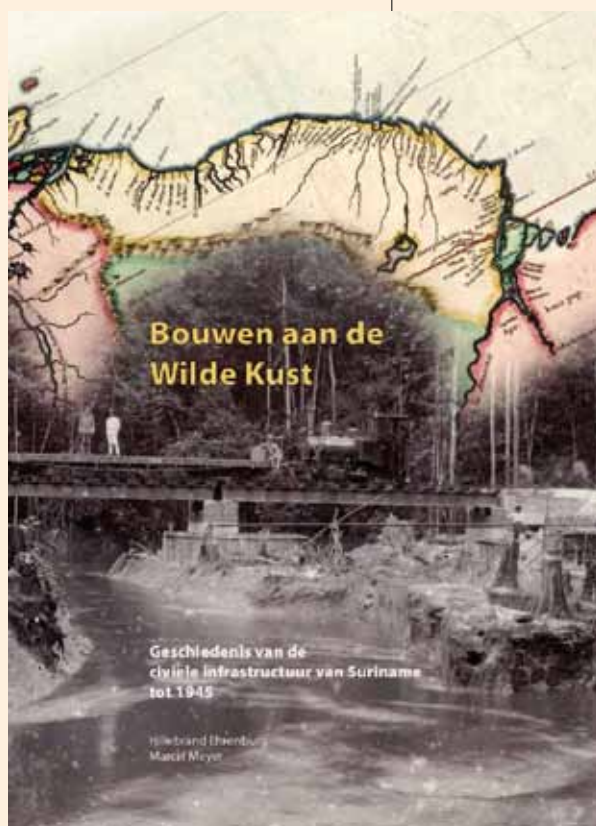

Het oerwoud geeft, het oerwoud neemt

Fier poseren een tiental mannen op en onder 'hun' brug tegen de achtergrond van het oerwoud. Twee in tropenuniform, dat moet hoger personeel zijn. Twee anderen – in een donkerder uniform – ook op de platte wagon, waarschijnlijk kort daarvoor voortgeduwd door de kleine stoomlocomotief. Anderen, niet geüniformeerd, staan aan de zijken van het tafereel. Fotograaf Augusta Curiel staat op de andere oever van de meanderende rivier, je ziet de oevers bijna afkalven. Het is 1910. Een van de grootste civiele werken nadert haar voltooiing: de Lawaspoorlijn, een 173 kilometer lange verbinding tussen Paramaribo en Dam, alom gezien als Cornelis Lely's grootste mislukking – via deze lijn werd namelijk niet het verwachte goud gevonden. Ehrenburg en Meyer, de auteurs van *Bouwen aan de Wilde Kust* hebben een ander oordeel: de spoorlijn was een technisch hoogstandje, ontstoot voor het eerst het niet aan een rivier gelegen binnenland, was belangrijk voor de bosbouw en de drinkwatervoorziening van Paramaribo en heeft tachtig jaar gefunctioneerd. Kanalen, polders, wegen, een vliegveld, ontwatering, watervoorziening, grondstofwinning, spoorwegen, bouwmaterialen en landmeters: het zijn kernwoorden in *Bouwen aan de Wilde Kust*. Net als de plaatsnamen Nickerie, Coronie, Saramacca, Commewijne, Para, Paramaribo en het fictieve El Dorado. Ook in Suriname werd gezocht naar het illustere goudland – vanaf 1687 werd er gezocht en soms ook gevonden. Twee eeuwen later was er zelfs meerdere keren sprake van goudkoorts. Veel mensen hebben geprobeerd er rijkdom te vergaren; veel mensen zijn – door malaria en gele koorts – ten ondergegaan. Uiteindelijk was het niet goud, maar een andere grondstof,

het bij toeval gevonden bauxiet, dat Suriname voor het eerst in de zwarte boekhoudcijfers bracht. Een uit het Franse Les Baux afkomstige en uit Frans-Guyana ontsnapte gevangene zag bij Moengo grote hoeveelheden van deze grondstof. Een Surinaamse handelaar liet monsters onderzoeken. Het gevolg is bekend: tijdens de Tweede Wereldoorlog ontwikkelde Suriname zich tot de grootste vindplaats van deze grondstof, essentieel voor de vliegtuigindustrie. Moengo werd een modelstadje. Om het te beschermen werden Amerikaanse militairen in Suriname gelegerd. Onder hun leiding werd een vliegveld op Zanderij aangelegd. *Bouwen aan de Wilde Kust* is het idee van Marcel Meyer, eigenaar van een civieltechnisch adviesbureau in Paramaribo en voormalig docent aan de Universiteit van Suriname. Zijn idee is uitgewerkt door Hillebrand Ehrenburg, civieltechnisch consultant met grote ervaring in Suriname. Het boek kwam mede tot stand door sponsoring van Nederlandse, maar vooral ook Surinaamse instellingen en bedrijven. Uit de wijze waarop Meyer en Ehrenburg met hun onderwerp omgaan, blijkt grote betrokkenheid. Het aanleggen van infrastructuur in Suriname, Berbice, Demerara en Essequibo was een gevecht tegen modder, muskieten en malaria. En hoewel het voor de hand leek te liggen dat het oerwoud voldoende grondstof kon leveren, was dat meestal niet het geval. Per hectare waren er gemiddeld twee bruikbare bomen. Het kappen en afvoeren was tijdrovend en dus kostbaar. Het invoeren van hout en bakstenen (als ballast in schepen) bleek goedkoper, hoewel plaatselijk gemaakte bakstenen wel voor geregelde aanvoer konden zorgen. De overheid is lang zo klein

Bouwen aan de Wilde Kust. Geschiedenis van de civiele infrastructuur van Suriname tot 1945. Hillebrand Ehrenburg en Marcel Meyer (LM Publishers, Volendam 2015), 336 blz. € 37,50

mogelijk geweest; men zorgde voor uitgifte van (plantage) percelen. Het waren de slaven, later de contractarbeiders en na hen vele anderen, die – ten koste van duizenden doden – de kustpolders en de plantages hebben aangelegd en als balatableeders of goudzoekers hebben gewerkt. Wie tegenwoordig het oerwoud in gaat, vindt op vele plekken nog de restanten van suikerfabrieken, plantages en railverbindingen. Het is niet alleen 'de zee geeft, de zee neemt', maar zeker ook 'het oerwoud geeft, het oerwoud neemt'. De Lawaspoorweg is daar getuige van.

Ger Jan Onrust